

1214

**NUORTEN MUSIIKINHARRASTAJIEN MINÄKÄSITYS,
KONTROLLIKAPASITEETTI JA STRESSINSIETOKYKY**

Outi Kemppainen

Psykologian pro gradu- tutkielma

Syksy 1998

Psykologian laitos

Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Nuorten musiikin harrastajien minäkäsitys, kontrollikapasiteetti ja stressinsietokyky

Tekijä: Outi Kemppainen

Ohjaajat: Jarl Wahlström ja Carl-Erik Mattlar

Psykologian pro gradu- tutkielma

Sivuja 24, 1 liite

Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvailla hyvin soitinopinnoissaan edistyneiden nuorten minäkäsitystä, kontrollikapasiteettia ja stressinsietokykyä Rorschachin menetelmällä (Exner, Comprehensive System) tutkittuna. Tutkittavat olivat 12-16- vuotiaita, lahjakkaita musiikin harrastajia (N=17, 13 tyttöä ja 4 poikaa), joita verrattiin kontrolliryhmään (N=15) sekä Lastuvirran ja Pöntisen (1995, N=20) balettianssijatutkimukseen. Tutkimuksessa selvitettiin myös DEPI- ja CDI- indeksien laukeamisen yleisyyttä eri ryhmissä. Tämän tutkimuksen mukaan pitkälle edenneillä musiikin harrastajilla on keskimääräistä suuremmat resurssit, mutta myös heidän kokemansa paineet ovat tavallista korkeampia. Soittajilla ilmeni ongelmia liittyen minäkäsityksen kielteisinä koettuihin piirteisiin sekä pessimistiseen ajatteluun, mikä tuli esille MOR-vastausten suurena lukumääränä. Heillä on ilmeisesti myös taipumusta depression enemmän kuin muilla nuorilla. DEPI:n ja CDI:n laukeaminen oli tavallista myös kontrolliryhmässä, mikä on löydöksenä yhtenevä sekä suomalaisista balettianssijatytöistä (Lastuvirta & Pöntinen, 1995) että aikuisväestöstä (Mattlar, Carlsson, Forsander, Norrlund, Öist, Mäki & Alanen, 1993) saatujen tulosten kanssa. Soittajien minäkäsityksen kielteisyys, pessimistinen ajattelu ja depressiivisyys ovat seikkoja, joihin tulisi kiinnittää huomiota heidän kasvatuksessaan ja koulutuksessaan. Tavallista korkeammat resurssit voivat kuitenkin toimia suojaavana tekijänä heidän kehityksessään ja auttaa heitä tulemaan toimeen keskimääräistä suurempien paineiden kanssa.

Avainsanat: musikaalinen lahjakkuus, persoonallisuus, minäkäsitys, stressinsietokyky, Exner Comprehensive System

Musikaalisesti lahjakkaiden tutkimus on painottunut perseptuaalisten, kognitiivisten ja motoristen taitojen tutkimukseen persoonallisuuden tutkimuksen jäädessä vähäiseksi (Kemp, 1996). Tämä on yllättävää, koska persoonallisuus on muusikon tärkeä työväline. Cattell (1971) on todennut, että tietyn lahjakkuuden kehittymisen analysoiminen edellyttää, että kyvykkyyden lisäksi myös persoonallisuuden ja motivaation piirteet ymmärretään.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on kuvailla 12-16- vuotiaiden, musikaalisesti lahjakkaiden ja hyvin soitinopinnoissaan menestyvien nuorten persoonallisuuden piirteitä. Tutkimusmenetelmänä on Rorschachin menetelmä Comprehensive Systemin (CS) (Exner, 1993) mukaisesti. Koeryhmää verrataan satunnaisotoksella poimittuun vertailuryhmään sekä Lastuvirran ja Pöntisen (1995) tutkimukseen Kansallisoopperan balettitanssijatytöistä. Lastuvirran ja Pöntisen pro gradu- työ on toistaiseksi ainut suomalainen Comprehensive Systemillä tehty nuoria koskeva tutkimus. Tarkastelun kohteena ovat erityisesti tutkittavien minäkäsitys sekä kontrollikapasiteetti ja stressinsietokyky. Tutkimuksessa selvitetään lisäksi DEPI- ja CDI-indeksien laukeamisen yleisyyttä eri ryhmissä.

Klassisen musiikin tavoitteellinen harrastaminen on kurinalaista. Se vaatii omatoimista harjoittelua, toistamista ja pitkäjänteisyyttä (Kosonen, 1996) sekä kykyä sietää stressiä ja toimia paineen alaisena (Grunwald, 1996). Musikaalisuus ei yksin takaa menestymistä musiikkiopinnoissa, vaan edistymiseen vaikuttavat esimerkiksi myös motivaatio, vanhempien kannustus ja oppilas-opettaja-suhteen laatu (Tulamo, 1993). Tuloksekkaan harjoittelun ja soittotaidon kehittymisen kannalta on tärkeää, että soittaja kykenee kohtaamaan omat puutteensa soittotaidossaan ja hyödyntämään ne motiivina oppia uutta (Kosonen, 1996).

Nuoruusiän kehitykseen sisältyy monenlaisia fysiologisia, psyykkisiä ja sosiaalisia muutoksia, joita tutkittavat joutuvat kohtaamaan. Kehitysvaiheelle on ominaista korostunut taipumus introspektioon ja lisääntynyt tietoisuus oman luonteen ja kehon ominaisuuksista (Stattin & Magnusson, 1990). Erikssonin (1980) mukaan murrosiän

nopeat kehon muutokset ja fyysisen sukukypsyyden saavuttaminen kyseenalaistavat aikaisemman identiteetin samuuden ja jatkuvuuden. Identiteetin etsimisprosessin läpikäyminen ja uudenlaiseen identiteettiin sitoutuminen on tärkeää nuoruusiän kriisin ratkaisemiseksi. Alasen (1990) mukaan nuoruusiän kehitystehtäviä ovat irrottautuminen lapsuuden riippuvuussuhteista, tasavertaisten ystävyys- ja toverisuhteiden luominen ikätovereihin, oman arvomaailman riittävä kehittäminen sekä psykologisen valmiuden saavuttaminen parisuhdetta varten.

Anna Freud (1959; ks. Hägglund, 1985) on todennut, että on vaikea erottaa nuoruusiän häiriö varsinaisesta psykopatologiasta, koska nuoruusvaiheessa tasapainon säilyttäminen on sinänsä epänormaalia. Nuoruusiän muutos- ja kehitysvaiheen aikana nuori on tavallista haavoittuvampi, ja hänellä on suurempi taipumus erilaiseen oireilemiseen. Murrayn (1994) mukaan oireiden merkityksen ymmärtäminen on monimutkaista nuoruusiälle ominaisen regression ja nopean kehityksen vuorottelun sekä persoonallisuuden rakenteiden keskeneräisyyden vuoksi. Exner ja Weiner (1995) ovat huomauttaneet, että normaalin nuoren määrittelemisessä on käytettävä laaja-alaisia kriteereitä, koska nuoret ovat ainutlaatuisia yksilöitä ja eroavat paljon toisistaan.

Lahjakkuuden määrittelemisen on hankalaa, ja lahjakkuudella ymmärretään eri aikoina ja erilaisissa yhteiskunnissa eri asioita (Uusikylä, 1994). Yhteiskunnan arvostukset ohjaavat sitä, mitä saavutuksia palkitaan ja kenelle annetaan mahdollisuus kehittää lahjakkuuttaan (Tannenbaum, 1986). Lahjakkuus voidaan määritellä kapeasti poikkeukselliseksi älylliseksi kyvyksi tai sillä voidaan tarkoittaa erilaisia älyllisiä, motivationaalisia ja taiteellisia ulottuvuuksia (Hoge & Renzulli, 1993). Gardnerin (1983) mukaan voidaan erottaa ainakin seitsemän riippumatonta älykkyyden muotoa, eli kielellinen, musikaalinen, loogis-matemaattinen, avaruudellinen, kehollis-kinesteettinen, interpersoonallinen ja intrapersoonallinen älykkyys. Lahjakkaat ihmiset ovat siten hyvin heterogeeninen ryhmä, ja heidän tutkimisensa yhtenäisenä ryhmänä on ongelmallista.

Minäkäsitys voidaan määritellä kuvaksi, mikä yksilöllä on itsestään (Hoge & Renzulli, 1993). Byrnen (1984) mukaan minäkäsitys kuvaa niitä asenteita, tunteita ja tietoa, joita meillä on kykyjemme, taitojemme, ulkonäkömme ja sosiaalisen hyväksyttävyytemme suhteen. Minäkäsityksellä katsotaan olevan useita eri ulottuvuuksia, eivätkä minäkäsityksen määrittely- ja tutkimustavat ole yhtenäisiä (Hoge & Renzulli, 1993).

Comprehensive Systemiin sisältyvä minähavainnon (self-perception) klusteri kuvaa tutkittavan minäkuvaa ja itsearvostusta (Exner, 1991). Klusterissa tarkastellaan myös sitä, perustuuko minäkuva kuviteltuihin tai todellisiin havaintoihin. Riippumatta perustastaan minäkuva muodostaa kokonaisuuden henkilön hyvistä ja huonoista puolista hänen itsensä havaitsemana. Itsearvostus on kokemus omasta arvosta verrattuna muihin ihmisiin. Comprehensive Systemin avulla voidaan selvittää, miten yksilö kokee oman arvonsa muihin verrattuna, mitkä ovat minäkuvan peruspiirteet ja liittyykö minäkuvaan vääristyneitä käsityksiä. CS:n minähavainnon klusteri eroaa kuitenkin monista muista minäkäsityksen tutkimusmenetelmistä sivuuttaessaan minäkuvan sisällölliset piirteet, eli tutkittavan itsessään näkemät ominaisuudet.

Tutkimukset lahjakkaiden nuorten yleisestä minäkäsityksestä ovat tuottaneet ristiriitaisia tuloksia (Tong & Yewchuk, 1996). Tulosten vaihtelevuus voi johtua yleisen minäkäsityksen mittaustavoista, jotka eivät ole herkkiä vaihteluun minäkäsityksen eri osa-alueiden, kuten akateemisten, sosiaalisten, fyysisten ja emotionaalisten osa-alueiden välillä. Useat tutkijat ovat kuitenkin kiinnittäneet huomiota siihen, että lahjakkaan lapsen minäkäsitys on vaarassa kehittyä liian suorituskeskeiseksi (Freeman, 1991; Uusikylä, 1994; Kemp, 1996) Jos lapsen itsearvostus on voimakkaasti sidoksissa saavutuksiin, hänellä on jatkuva pelko omasta arvottomuudesta, mikä häiritsee opiskelua ja luovaa ilmaisua (Freeman, 1991). Lahjakkaaseen lapseen kohdistuu korkeita ja joskus epärealistisiä odotuksia sekä hänen itsensä että ympäristön taholta (Freeman, 1991). Liian korkeat odotukset voivat saada aikaan epäonnistumisen kokemuksia (McClelland, 1955; ks. Freeman, 1985) ja perfektionismia (Uusikylä, 1994). Uusikylän (1994) mukaan lahjakkaaseen lapseen kohdistuvat vääristyneet odotukset saattavat muokata hänen minäkäsitystään negatiiviseksi ja epätodelliseksi. Musikaalisesti lahjakkaiden minäkäsitystä on tutkittu vähän, mutta myös heidän itsearvostuksensa on havaittu olevan usein sidoksissa musikaalisiin kykyihin ja saavutuksiin (Dews & Williams, 1989; Kemp, 1996).

Musiikin harrastajien kontrollikapasiteetin ja stressinsietokyvyn tutkiminen on tärkeää, koska ne ovat muusikon työssä vaadittavia ominaisuuksia. Esimerkiksi orkesterimuusikoiden on todettu olevan stressaantuneita (Marchant-Haycox & Wilson, 1992) ja

jännittävän erityisesti ennen tärkeitä konsertteja ja esitysten vaikeita sisääntuloja (Uurtimo, 1981). Harjoitusten ja konserttien aikana tehdyissä mittauksissa orkesterimuusikoiden pulssin on todettu lyövän jopa 150 kertaa minuutissa (Piperek, 1971). Esiintymisjännitys on kuitenkin ilmeisesti suurinta nuorempien opiskelijoiden keskuudessa ja vähenee kokemuksen ja opiskeluvuosien myötä (Watson & Valentine, 1987; ks. Kemp, 1996). On toistaiseksi epäselvää, liittyykö jännityksen väheneminen kokemuksen lisääntymiseen, vai luopuvatko jännityksestä kärsivät helpommin muusikon ammatista. Esiintymisjännityksen aiheuttamat autonomiset fysiologiset reaktiot ovat musiikkimaailmassa tunnettuja ongelmia (Grunwald, 1996). Autonomisen hermoston reaktiot ovat muusikoille erityisen ongelmallisia siksi, että musiikin esittäminen edellyttää hienoa lihasten, hermojen ja psyyken koordinaatiota hengityksen, sormikosketuksen, ranneliikkeiden ja lihastuntuman keinoin (Grunwald, 1996). Kempin (1996) mukaan esiintymisjännitys voi optimaalisella tasolla olla motivationaalista aikaansaadessaan sellaisen aktivaatiotilan, jossa esiintyjä toimii tehokkaimmin. Toisaalta liiallisella jännityksellä voi olla lamaannuttava vaikutus, joka haittaa suorituksen onnistumista.

Comprehensive Systemin kontrollikapasiteetin ja stressinsietokyvyn klusterissa (Capacity for Control and Stress Tolerance) selvitetään sitä, onko tutkittava altis paineiden ylikuormitukselle, ja onko hänen kontrollikapasiteettinsa riittävä (Exner, 1991). Kontrollikapasiteetti määrittellään kyvyksi hyödyntää käytettävissä olevia resursseja toimien harkitusti ja tilanteen kannalta adekvaatilla tavalla. Stressinsietokyky on kontrollikapasiteetin sivutuote, joka lisääntyy kontrollikapasiteetin kasvaessa. Kontrollikapasiteetin ja stressinsietokyvyn klusterissa tutkitaan myös tilannesidonnaisen stressin vaikutusta tutkittavaan.

Comprehensive Systemin depressioindeksi (DEPI) koostuu muuttujista liittyen depressiiviseen mielialaan, asenteisiin, energiatasoon ja fyysiseen tilaan (Exner, 1993). DEPI voi saada arvoja välillä 0-7. Jos DEPI saa arvon 5, voidaan todeta, että tutkittavalla on monia yhteisiä piirteitä depressiivisiksi diagnosoitujen ihmisten kanssa (Exner, 1991). Arvot 6-7 viittaavat voimakkaaseen depressiivisyyteen tai krooniseen depressioalttiuteen. Depressioindeksin on todettu sopivan myös nuorten depression tutkimiseen yhdysvaltalaisella normiaineistolla tutkittaessa.

Coping Deficit Indexin (CDI) avulla voidaan selvittää, ovatko tutkittavan ihmissuhteet

köyhtyneitä tai epätydyttäviä (Exner, 1991). Jos tutkittava saa indeksin arvon 4-5, hänellä on todennäköisesti vaikeuksia vastata sosiaalisen ympäristön vaatimuksiin. Tutkittava on sosiaalisesti avuton tai kömpelö johtuen hänen puutteellisista coping-kyvyistään. Exnerin (1993) mukaan kohonnut CDI on tulkittavissa coping-vaikeuksiksi riippumatta tutkittavan iästä. Exnerin yhdysvaltalaisessa normiaineistossa 5-16- vuotiaiden CDI-löydösten esiintyvyyssprosentti (12%) on kuitenkin suurempi kuin aikuisilla (3%).

Suomalaisilla aikuisilla DEPI- ja CDI- löydökset ovat huomattavasti yleisempiä kuin amerikkalaisella aikuisväestöllä (Mattlar, Carlsson, Forsander, Norrlund, Öist, Mäki & Alanen, 1993). Mattlarin ym. tutkimuksessa (N=70) DEPI laukesi 43 %:lla ja CDI 47%:lla tutkittavista, kun Exnerin normiaineistossa vastaavat luvut ovat 3% ja 3%. Suomalaisten nuorten DEPI- ja CDI- arvoja on toistaiseksi tutkittu vain balettiansijatyttöjen osalta (Lastunen & Pöntinen, 1995). Heillä DEPI:n ja CDI:n laukeamisprosentit (45% ja 40%) olivat selvästi korkeampia kuin amerikkalaisilla nuorilla (0% ja 11%).

Tutkimuksen tarkoituksena on ensinnäkin selvittää, eroaako lahjakkaiden musiikin harrastajien minähavainto vertailuryhmäläisten minähavainnosta. Aikaisempien tutkimusten valossa on todennäköistä, että musiikin harrastajien minäkäsitys on suorituskeskeinen. Tämä voi muokata heidän minähavaintoaan kielteisemmäksi ja kypsymättömämmäksi kuin vertailuryhmäläisillä. Comprehensive Systemissä minähavainnon kielteisyys ilmeni kohonneena MOR - ja V-vastausten määränä ja egosentrisyyssindeksin alhaisuutena. Mahdolliseen minäkäsityksen kypsymättömyyteen voisi viitata minähavainnon perustuminen enemmän fiktiivisiin kuin todellisiin ominaisuuksiin. Tämä ilmeni kokonaisten ihmisvastausten [H] vähäisyytenä suhteessa muihin ihmisvastauksiin [Hd, (H) ja (Hd)].

Toiseksi tutkimus käsittelee sitä, eroavatko musiikin harrastajat vertailuryhmäläisistä kontrollikapasiteetin, stressinsietokyvyn ja koetun stressin suhteen. Aikaisempien tutkimusten pohjalta voidaan olettaa, että he olisivat stressaantuneempia kuin kontrolliryhmäläiset, mikä ilmeni korkeampina es:n (experience stimulation) ja matalampina D:n arvoina. Toisaalta musiikin harrastajilla on todennäköisesti myös paremmat resurssit ja parempi stressinsietokyky, koska he ovat jatkaneet soittoharrastustaan menestyksellisesti murrosikään asti. Kososen (1996) mukaan soittoharrastuksen lopettaminen tapahtuu useimmiten ennen murrosikää. On siis

oletettavaa, että resursseja mittaava EA ja stressinsietokykyä ilmaiseva AdjD ovat muusikoilla korkeammat kuin vertailuryhmässä.

Kolmanneksi tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, kuinka yleisiä DEPI- ja CDI-löydökset ovat koe- ja kontrolliryhmissä. Mattlarin ym. (1993) sekä Lastuvirran ja Pöntisen (1995) tutkimusten pohjalta voidaan olettaa, että DEPI- ja CDI-arvot olisivat koholla suurella osalla tutkittavista sekä koe- että kontrolliryhmissä. Aikaisemmat tutkimukset eivät anna viitteitä siitä, eroavatko koe- ja kontrolliryhmät DEPI- ja CDI-löydösten yleisyydessä.

TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Koehenkilöt

Koeryhmä

Koeryhmän henkilöt olivat 12-16- vuotiaita nuoria (N=17, iän ka.=13.9 vuotta), yhteensä 13 tyttöä ja 4 poikaa. Heidät kerättiin Jyväskylän musiikkiopistosta, Keski-Suomen konservatoriosta, Ala-Keiteleen musiikkiopistosta, Jämsänjokilaakson musiikkiopistosta, Sibelius-Akatemiasta sekä Kuopion konservatoriosta. Koeryhmän henkilöt valittiin lähinnä oppilaitosten opettajien suositusten perusteella sen mukaan, miten hyvin he olivat edistyneet soitinopinnoissaan. Tämän lisäksi koeryhmään pääsyn edellytyksenä oli vähintään 2/3- tutkinnon suorittaminen.

Tutkittavien pääinstrumentteina olivat viulu (8), piano (5), sello (2), huilu (1) ja kontrabasso (1). He olivat aloittaneet soittoharrastuksensa keskimäärin 5.2 vuoden iässä ja he käyttivät harrastukseensa keskimäärin 16.1 tuntia viikossa. Muista harrastuksista suosituimpia olivat liikunnalliset harrastukset (47%), joiden lisäksi ryhmässä harrastettiin kuvataiteita ja partiotoimintaa. Noin kolmasosalla (35%) tutkittavista ei ollut muita harrastuksia kuin musiikki. Enemmistöllä tutkittavista (71%) toiveammatti liittyi musiikin

parissa työskentelemiseen. Tutkittavien vanhemmista yli puolet (59%) olivat itse harrastaneet musiikkia. Koeryhmäläisten koulumenestys oli erittäin hyvä. Valtaosalla (9) ryhmäläisistä viimeisimmän koulutodistuksen keskiarvo oli yli yhdeksän, kolmasosalla (6) 8:n ja 9:n välillä ja vain yhdellä tutkittavista keskiarvo jäi alle kahdeksan.

Kontrolliryhmä

Kontrolliryhmän henkilöt (N=15) valittiin satunnaisotannalla Jyväskylän kaupungin Voionmaan yläasteelta sekä Jyväskylän maalaiskunnan Palokan koulukeskuksesta. Kontrolliryhmä pyrittiin keräämään ikä- ja sukupuolijakaumaltaan koeryhmää vastaavaksi. Kontrolliryhmä koostui 12:sta tytöstä ja 3:sta pojasta, joiden iän keskiarvo oli 13.9 vuotta. Kontrolliryhmän ulkopuolelle jätettiin ne oppilaat, jotka olivat käyneet soittotunneilla yli vuoden ajan.

Kontrolliryhmän koulumenestys oli koeryhmää heikompi. Yli yhdeksän keskiarvoja oli 2:llä, 8-9:n keskiarvoja 7:llä ja alle kahdeksan keskiarvoja 6:lla kontrolliryhmäläisellä. Harrastuksista suosituin oli liikunta (73.3%), jonka lisäksi harrastettiin kuvataiteita, partiotoimintaa ja musiikkia.

Tutkimusmenetelmät

Tutkimusmenetelmänä käytettiin Rorschachin menetelmää Exnerin Comprehensive Systemin (CS) mukaisesti. Weinerin (1994) mukaan Rorschachin menetelmä antaa käyttökelpoista tietoa persoonallisuuden toiminnoista luodessaan ongelmanratkaisu- ja päätöksentekotilanteen, jossa yksilö reagoi omaa persoonallista tyyliään heijastaen. Samalla menetelmä luo assosiaatiotilanteen, jossa yksilö tekee havaintoja persoonallisuudelleen luonteenomaisella tavalla paljastaen omia tarpeitaan, asenteitaan ja huoliaan. Toisin sanoen Rorschach mittaa tutkittavan kognitiivisia rakenteita, joihin sisältyvät tarkkaavaisuuden, havainnoinnin ja loogisen ajattelun prosessit, sekä temaattista mielikuvitusta (thematic imagery), joka sisältää projektion ja symbolisaation prosesseja. Menetelmässä on siten sekä kognitiivisia että temaattisia piirteitä, joilla molemmilla on tulkinnallinen merkityksensä. Weinerin (1986) mukaan Rorschachin menetelmä ei perustu

mihinkään yksittäiseen persoonallisuuden teoriaan, vaan on moniteoreettinen menetelmä.

Rorschachin menetelmän avulla voidaan saada tietoa sekä persoonallisuuden rakenteista että persoonallisuuden dynamiikasta (Weiner, 1997). Persoonallisuuden rakenteet viittaavat yksilön mielentilaan tutkimusajankohtana (personality states) ja hänen pysyviin taipumuksiinsa ajatella, tuntea ja toimia tietyllä tavalla (personality traits). Persoonallisuuden dynamiikka viittaa tutkittavalle ominaisiin tarpeisiin, asenteisiin, ristiriitoihin ja huoliin, jotka vaikuttavat hänen tapansa ajatella, tuntea ja toimia eri aikoina ja erilaisissa tilanteissa.

Rorschachin menetelmä Comprehensive Systemin mukaan toteutettuna on tutkimusten mukaan reliabeeli ja validi menetelmä (Weiner, 1997). Kaikki CS:n muuttujat ovat reliabeelisti koodattavissa, ja riittävä yhtäpitävyysprosentti (80%) eri koodaajien välillä on varmistettava myös yksittäisissä tutkimuksissa (Weiner, 1991).

Vastausten lukumäärä oli tutkimusaineiston kaikissa pöytäkirjoissa vähintään neljätoista, mikä on edellytyksenä pöytäkirjojen tulkinnalliselle validiteetille (Exner, 1991). Koe- ja kontrolliryhmistä valittiin satunnaisotannalla 10 pöytäkirjaa ristiinkoodattavaksi. Ristiinkoodaus toteutettiin kahden ulkopuolisen koodaajan avustuksella, jonka jälkeen eroaville koodauksille suoritettiin konsensuskoodaus. Konsensuskoodauksen yhteydessä ei tullut esille sellaista systemaattista virhettä, joka olisi antanut aiheutta muuttaa ristiinkoodauksen ulkopuolelle jääneiden pöytäkirjojen koodauksia. Koodaajien väliset yhtäpitävyysprosentit ilmenevät taulukossa 1. Tutkimuksessa mukana olevista muuttujista vain determinanttien ja sisältöjen yhtäpitävyysprosentit eivät yltäneet aivan 80 %:iin.

Koodausten strukturaaliset yhteenvedot tehtiin RIAP2-tietokoneohjelman avulla. Exner (1995) on suositellut, että tutkimusmuuttujia käsiteltäisiin klustereittain, koska yksittäisten muuttujien tutkiminen voi olla tulkinnallisesti harhaanjohtavaa. Strukturaalisesta yhteenvedosta valittiin tarkastelun kohteeksi klusterit Minähavainto (Self-perception) ja Kontrollikapasiteetti ja stressinsietokyky (Capacity for control and stress tolerance), sekä DEPI- ja CDI-indeksit.

Tutkimusaineiston tilastollinen analysointi tapahtui SPSS-ohjelman avulla. Osa muuttujista ei noudattanut normaalijakaumaa. Normaalijakaumasta merkittävästi poikkeavien muuttujien kohdalla on suositeltu käytettäväksi ei-parametrisia tilastomenetelmiä (Bryman, 1990; Weiner, 1995) ja tämä huomioitiin

analyysimenetelmien valinnassa. Osa muuttujista luokiteltiin tulkinnallisten raja-arvojen mukaan, jolloin niitä käsiteltiin kategorisina muuttujina, ja ryhmien välisiä eroja analysoitiin Chi-square-testillä. Ei-parametrisena analyysimenetelmänä käytettiin Mann-Whitneyn testiä ja parametrisena menetelmänä t-testiä.

Lastuvirran ja Pöntisen (1995) balettianssija-aineistoa tarkasteltiin muuttujien keskiarvo- ja keskihajontatietojen perusteella. Koska aineistosta ei ollut käytettävissä yksittäisiä havaintoja, tilastollisia testejä ei voitu käyttää balettianssijoiden vertaamiseen muiden ryhmien kanssa.

TAULUKKO 1. Yhtäpitävyysprosentit tutkijan ja ulkopuolisten koodaajien (K1 ja K2) välillä

	Lokaat.	DQ	Deter.	FQ	Parit	Sisällöt	P	Z-pist.	SpSc
K1	90%	87%	79%	82%	90%	82%	96%	82%	75%
K2	83%	85%	77%	66%	90%	72%	97%	85%	90%
Tot.	86%	86%	77%	74%	90%	78%	96%	84%	83%

Tutkimuksen kulku

Aineisto kerättiin syyskuun 1997 ja heinäkuun 1998 välisenä aikana. Oppilaitosten antaman luvan varassa tutkittaviin otettiin puhelimitse yhteyttä. Tutkimusaikaa sovittaessa pyrittiin siihen, ettei aika olisi tutkittavan kannalta kiireisenä tai muuten raskaana päivänä. Naispuolisten tutkittavien kanssa varmistettiin puhelinkeskustelun yhteydessä, ettei heillä ollut menstruaatiota tutkimusajankohtana. Tällä tavoin menstruaatioon liittyvien stressitekijöiden vaikutus haluttiin sulkea pois tutkimuksesta.

Tutkittavia informoitiin tutkimuksesta ja sen tarkoituksesta. Myös heidän huoltajilleen lähetettiin kirjeitse tietoa tutkimuksesta sekä suostumuskaavake allekirjoituspyyntöineen. Tutkittaville annettiin mahdollisuus henkilökohtaisen palautteen saamiseen.

Aineiston keräämiseen osallistui kaksi tutkijaa, joista kukin keräsi osan aineistosta. Ennen Rorschachin menetelmän esittämistä tutkittavia haastateltiin vapaamuotoisesti henkilökohtaisen kontaktin luomiseksi, ja tutkittavia pyydettiin täyttämään

taustatietolomake (liite 1) sekä Offerin minäkuvakysely. Kutakin tutkittavaa kohden aikaa kului noin 1.5-2 tuntia. Tutkimukset suoritettiin Jyväskylän yliopiston kirjaston ryhmätyötiloissa.

Offerin minäkuvakyselyn osalta tuloksia raportoi aineiston keräämiseen osallistunut Merja Autio-Kokko, jonka pro gradu- työ ilmestyy myöhemmin.

TULOKSET

Minähavainto

Koeryhmäläisillä oli keskimäärin vähemmän reflektiovastauksia kuin kontrolliryhmäläisillä ja balettianssijoilla ($p=0.055$) (taulukko 2a). Musiikinharrastajien minäkuvassa on siten todennäköisesti keskimäärin vähemmän narsististyyppistä oman arvon liioittelua kuin muissa ryhmissä.

Egosentrisyyssindeksin keskiarvo ei juuri eronnut koe- ja kontrolliryhmien ja balettianssijoiden välillä (taulukko 2a). Tarkemman kuvan saamiseksi koe- ja kontrolliryhmien egosentrisyyssindeksin arvot jaettiin Exnerin (1993) 14-vuotiaiden normiaineiston mukaan tulkinnallisesti erilaisiin luokkiin (taulukko 2b). Koe- ja kontrolliryhmät eivät merkittävästi eronneet myöskään luokiteltujen arvojen suhteen. Tulokset egosentrisyyssindeksin osalta eivät tue oletusta, että musiikinharrastajat keskittyisivät itseensä vähemmän kuin kontrolliryhmäläiset tai että heidän itsearvostuksensa olisi matalampi kuin kontrolliryhmäläisillä.

FD- ja V- vastausten kohdalla ei löytynyt tilastollisesti merkitseviä eroja. Toisaalta voidaan havaita, että koeryhmäläisillä on prosentuaalisesti enemmän kahden tai useamman FD-vastauksen pöytäkirjoja kuin vertailuryhmäläisillä (taulukko 2b). Musiikinharrastajilla voi siten olla taipumus tavallista suurempaan itsetutkiskeluun. Koeryhmän V-vastausten keskiarvo oli korkeampi kuin vertailuryhmäläisillä, ja se sijoittui reilusti Exnerin 14-

vuotiaiden normiaineiston keskihajonnan (0.13 ± 0.50) yläpuolelle. On siis todennäköistä, että muusikoiden itsetutkiskelu painottuu tavallista enemmän kielteisinä koettujen piirteiden pohtimiseen.

Sekä koe- että kontrolliryhmässä kokonaisia ihmisvastauksia [H] oli keskimäärin vähemmän kuin muita ihmisvastauksia [$H_d + (H) + (H_d)$], mikä viittaa siihen, että tutkittavien minäkuva perustuisi enemmän fiktiivisiin kuin todellisiin havaintoihin. Tämän suuntainen ihmisvastausten suhde oli 77%:lla musiikin harrastajien ja 80%:lla kontrollien pöytäkirjoista.

Samanlainen tendenssi on havaittavissa myös balettianssijoiden kohdalla, kun taas Exnerin normiaineistossa kokonaisten ihmisvastausten ja muiden ihmisvastausten suhde on päinvastainen.

Anatomia- ja röntgenvastauksia ($An + Xy$) oli sekä musiikin harrastajilla että balettianssijoilla enemmän kuin vertailuryhmäläisillä ($p = 0.069$). Musiikin harrastajilla ja balettianssijoilla voi siten esiintyä enemmän huolta omaan kehoon liittyen kuin kontrolliryhmäläisillä.

Koe- ja kontrolliryhmät erosivat tilastollisesti merkitsevästi MOR-vastausten määrässä. Eroa kuvaa myös se, että vähintään kaksi MOR-vastausta sisältäviä pöytäkirjoja oli yli puolella koeryhmäläisistä ja kontrolliryhmäläisistä vain yhdellä tutkittavista (taulukko 2b). Musiikin harrastajien MOR-vastausten suuri määrä viittaa siihen, että heidän minäkuvassaan on paljon kielteisiä piirteitä ja heidän ajatteluaan leimaa pessimistisyys.

TAULUKKO 2a. Itsehavainnointiin liittyvien muuttujien keskiarvot ja keskihajonnat eri ryhmissä sekä koe- ja kontrolliryhmän välisten tilastollisten testien merkitsevyydet

	Koeryhmä	Kontrolliryhmä	Testi	P-arvo	Balettianssijat
Fr+rF	0.18 ± 0.40	0.87 ± 1.25	M-W	0.055	0.90 ± 1.86
3r+(2)/r	0.39 ± 0.13	0.40 ± 0.15	t-testi	0.76	0.32 ± 0.17
FD	2.24 ± 2.17	1.27 ± 1.39	M-W	0.189	1.10 ± 1.25
V	0.88 ± 1.05	0.40 ± 0.83	M-W	0.123	0.25 ± 0.64
H	3.18 ± 1.88	2.47 ± 2.20	M-W	0.268	3.20 ± 2.22
(H)H _d (H _d)	4.88 ± 3.02	3.80 ± 2.62	M-W	0.368	4.95 ± 2.91
H<H _{muut}	77%	80%			
H _x	0.24 ± 0.44	0.13 ± 0.35	M-W	0.468	0.00 ± 0.00
An+Xy	0.71 ± 0.85	0.20 ± 0.41	M-W	0.069	0.70 ± 0.92
MOR	2.53 ± 2.21	0.53 ± 0.64	M-W	0.0015**	1.35 ± 1.42

M-W=Mann-Whitney U

TAULUKKO 2b. Egosentrisyyssindeksin sekä FD- ja MOR-muuttujien tulkinnallisten luokkien prosentuaaliset osuudet koe- ja kontrolliryhmissä

	Koeryhmä	Kontrolliryhmä	P-arvo*
Egoc. ≤ 0.36	43.8%	38.5%	0.420
Egoc. = 0.37-0.57	50.0%	38.5%	
Egoc. ≥ 0.58	6.3%	23.1%	
FD=0	23.5%	26.7%	0.121
FD=1	23.5%	53.3%	
FD ≥ 2	52.9%	20%	
MOR ≤ 1	47.1%	93.3%	0.012**
MOR=2	11.8%	6.7%	
MOR ≥ 3	42.2%	0%	

*Chi-square

Kontrollikapasiteetti ja stressinsietokyky

Suomalaiset aikuiset antavat keskimäärin 20 vastausta (Mattlar ym., 1993, N=70), mikä vastasi tämän tutkimuksen kontrolliryhmän keskimääräistä vastausten kokonaismäärää (R) (taulukko 3a). Koeryhmän vastausten kokonaismäärä oli tilastollisesti merkitsevästi suurempi kuin kontrolliryhmäläisillä ($p=0.034$). Myös balettitanssijoiden vastausten lukumäärä oli keskimääräistä korkeampi.

EA oli koeryhmässä tilastollisesti merkitsevästi suurempi kuin kontrolliryhmässä ($p=0.031$). Musiikin harrastajilla näyttää olevan keskimäärin selvästi enemmän resursseja kuin kontrolliryhmäläisillä. Toisaalta myös paineiden kokemista mittaava es oli koeryhmässä korkeampi, joskaan ero ei ollut tilastollisesti merkitsevä ($p=0.156$). Balettitanssijoiden EA vastasi musiikin harrastajien arvoja es:n ollessa vielä huomattavasti korkeampi.

Kontrollikapasiteettia stressitilanteissa mittaava AdjD oli koe- ja kontrolliryhmissä sekä balettitanssijaryhmässä samaa tasoa. Tilannesidonnaista stressiä mittaava D-arvo (taulukko 3b) oli kaikissa ryhmissä miinusmerkkinen, mikä on tyypillistä myös suomalaiselle aikuisväestölle (Mattlar ym., 1993). Miinusmerkkiset D-arvot ovat Exnerin (1991) mukaan yhteydessä ärsykeylikuormitukseen, mikä voi altistaa impulsiivisuuteen ajattelussa, päätöksenteossa ja käyttäytymisessä riippuen resurssien (EA) määrästä.

Koeryhmäläisistä 24%:lla ja kontrolliryhmäläisistä 20%:lla T-vastauksia oli kaksi tai useampia. Heillä koettuun stressiin liittyy todennäköisesti tyydyttämättömiä emotionaalaisia läheisyyden tarpeita tai tärkeän objektisuhteen menetys. Muuten tilannesidonnainen stressi liittyi avuttomuuden kokemukseen (m) ja emotionaalisen ahdistuksen aiheuttamaan toivottomuuden kokemukseen (Y).

Koeryhmästä suurin osa oli elämästyypiltään introversiivisia, kun taas kontrolliryhmässä eniten oli ambitenteja (Taulukko 4). Ekstratensiivisia oli molemmissa ryhmissä vähiten, samoin kuin balettianssijaryhmässä. Introversiivisille on tyypillistä pitää tunteet syrjässä ongelmanratkaisu- ja päätöksentekotilanteissa sekä harkita erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja ennen päätöksentekoa. Ekstratensiivisillä tunteiden rooli ajattelussa on hallitseva ja yritys-erehdys-tyyppinen strategia on tavanomainen keino toimia ongelmanratkaisu- ja päätöksentekotilanteissa. Ambitenteilla tunteiden vaikutus ajatteluun ei ole johdonmukaista, vaan vaihtelee samantyyppisissäkin tilanteissa.

TAULUKKO 3a. Kontrollikapasiteettiin ja stressinsietokykyyn liittyvien muuttujien keskiarvot ja keskihajonnat sekä koe- ja kontrolliryhmien välisten tilastollisten testien merkitsevyydet

Muuttuja	Koeryhmä	Kontrolliryhmä	Testi	P-arvo	Balettianssijat
R	25.2±8.6	19.7±4.9	t-testi	0.034*	27.55±9.38
AdjD	-0.24±0.56	-0.27±1.44	M-W	0.947	-0.75±1.07
EA	8.91±3.62	6.17±3.18	t-testi	0.031*	8.05±5.57
M	5.47±2.67	3.80±2.62	t-testi	0.085	4.85±3.88
WSumC	3.44±1.80	2.37±1.46	t-testi	0.076	3.20±2.41
es	12.35±5.20	9.53±5.78	t-testi	0.156	14.75±11.2
FM	1.94±0.75	1.80±0.56	t-testi	0.555	3.80±2.71

TAULUKKO 3b. Tilannesidonnaiseen stressiin liittyvien muuttujien keskiarvot ja keskihajonnat eri ryhmissä sekä koe- ja kontrolliryhmien välisten tilastollisten testien merkitsevyydet

	Koeryhmä	Kontrolliryhmä	P-arvo*	Balettianssijat
D	-1.00±0.94	-1.13±0.94	0.938	-2.30±2.74
T	1.12±1.32	0.73±1.28	0.149	0.75±0.91
m	2.24±1.35	1.80±1.78	0.307	2.35±3.38
Y	1.88±1.54	2.13±1.92	0.729	3.60±2.48
*Mann-Whitney U				
T=0	35.3%	66.7%	0.149■	
T=1	41.2%	13.3%		
T≥2	23.5%	20.0%		

■Chi-square

TAULUKKO 4. Elämystyyppien prosentuaaliset osuudet eri ryhmissä

	Koeryhmä	Kontrolliryhmä	P-arvo*	Balettitanssijat
Ekstrat.	12%	13%	0.338	20%
Introv.	65%	40%		40%
Ambitent.	23%	47%		40%

*Chi-square

DEPI- ja CDI-indeksit

DEPI-indeksi laukesi koeryhmässä useammin kuin kontrolli- ja balettitanssijaryhmissä. (taulukko 5a). Koe- ja kontrolliryhmän välinen ero ei kuitenkaan ollut tilastollisesti merkitsevä. Jaettaessa DEPI:n arvot kolmeen tulkinnalliseen luokkaan, ryhmien välinen ero läheni tilastollista merkitsevyyttä (taulukko 5b). Koeryhmässä oli enemmän arvoja 6-7, jotka viittaavat voimakkaaseen depressiiviseen jaksoon tai krooniseen depressioalttiuteen (Exner, 1991). Kontrolliryhmässä lauenneista DEPI-indekseistä valtaosa sai arvon 5, jonka perusteella depression osoittaminen on epävarmempaa.

CDI-indeksin laukeaminen oli kontrolliryhmässä yhtä todennäköistä kuin DEPI-indeksin laukeaminen, muusikoilla sen sijaan huomattavasti harvinaisempaa. Ryhmien välillä ei kuitenkaan ollut tilastollisesti merkitsevää eroa. Yleisintä CDI:n laukeaminen oli balettitanssijoilla.

TAULUKKO 5a. DEPI- ja CDI-indeksien laukeamisen yleisyys eri ryhmissä

	Koeryhmä	Kontrolliryhmä	P-arvo*	Balettitanssijat
DEPI	58.8%	33.3%	0.149	45%
CDI	11.8%	33.3%	0.141	40%

*Chi-square

TAULUKKO 5b. Koe- ja kontrolliryhmän prosentuaalinen jakautuminen DEPI-muuttujan tulkinnallisiin luokkiin

	Koeryhmä	Kontrolliryhmä	P-arvo*
DEPI $\leq$ 4	41,2%	66,7%	0,079
DEPI=5	17,6%	26,7%	
DEPI=6-7	41,2%	6,7%	

*Chi-square

DISKUSSIO

Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvailla 12-16- vuotiaiden, hyvin soitinopinnoissaan menestyneiden nuorten persoonallisuuden piirteitä verrattuna kontrolliryhmään ja Lastuvirran ja Pöntisten (1995) balettianssija-aineistoon. Exnerin Comprehensive System-menetelmällä toteutetun tutkimuksen tarkastelun kohteena olivat tutkittavien minäkäsitys sekä kontrollikapasiteetti ja stressinsietokyky, joiden lisäksi selvitettiin Exnerin DEPI- ja CDI-indeksien laukeamisen yleisyyttä eri ryhmissä.

Tutkimuksen mukaan musiikin harrastajilla ja balettianssijoilla näyttää olevan enemmän resursseja kuin kontrolliryhmäläisillä, mutta myös heidän kokemansa paineet ovat suurempia. Ryhmien välillä ei kuitenkaan löytynyt merkittäviä eroja kontrollikapasiteetissa stressitilanteissa. Tilannesidonnaisen stressin määrä oli suuri kaikissa ryhmissä, mikä ei ole yllättävä löydös murroikäisten kohdalla. Nuorten tutkittavien elämän merkittäviä stressitekijöitä voivat olla erityisesti kehitysvaiheeseen kuuluvat kehossa, persoonallisuudessa ja ihmissuhteissa tapahtuvat muutokset (mm. Alanen, 1990). Tilannesidonnaiseen stressiin liittyen tutkittavat voivat kärsiä ärsykeylikuormituksesta, mikä voi altistaa impulsiivisuuteen ajattelussa, päätöksenteossa ja käyttäytymisessä (Exner, 1991). Musiikin harrastajat ja balettianssijat eivät tosin ole yhtä alttiita ärsykeylikuormitukselle kuin kontrolliryhmäläiset tavallista suurempien

resurssiensa ansiosta.

Tutkimuksessa osoittautui, että muusikoiden minäkäsitykseen sisältyy paljon kielteisinä koettuja piirteitä ja heidän ajatteluaan leimaa pessimismi. Lahjakkaiden lasten on havaittu olevan yleensä muita herkempiä ja havaitsevan ympäristössään kielteisiä asioita ikätovereitaan helpommin (Uusikylä, 1994). On myös todettu, että lahjakkaaseen lapseen kohdistuvat epätodelliset odotukset voivat aiheuttaa epäonnistumisen pelkoa (Freeman, 1985; Hoge & Renzulli, 1993). Onkin mahdollista, että musiikin harrastajien pessimismi ja minäkuvan kielteisyys ovat yhteydessä korkeina koettuihin vaatimuksiin ja tähän liittyvään epäonnistumisen pelkoon. Kososen (1996) mukaan musiikkiharrastuksessa edistymisen kannalta on toisaalta tärkeää, että soittaja kykenee tiedostamaan puutteet soittotaidossaan. Musiikin harrastajien minähavainnon kielteisyys saattaa ilmaista itsekriittisyyttä, joka on harrastuksessa edistymisen kannalta suotuisa ominaisuus. Kosonen (1996) on kuitenkin lisännyt, että oman taitamattomuuden tunnistaminen ja kääntäminen positiiviseksi harjoittelumotiiviksi vaatii soittajalta tervettä itsetuntoa. Myös esimerkiksi Renzullin (1986) lahjakkuusmallissa itseluottamus ja usko siihen, että kykenee saamaan aikaan jotain tärkeää, kuuluvat osana tehtävään sitoutumiseen, mikä on yksi lahjakkuuden keskeisimmistä elementeistä.

Musiikin harrastajat osoittautuivat yhtä egosentrisiksi eli itsekeskeisiksi kuin kontrolliryhmäläiset, mikä ei vastannut tutkimuksen hypoteeseja. Ryhmät eivät eronneet sen suhteen, pitävätkö tutkittavat itseään huonompina muihin verrattuna tai yliarvioivatko he omaa arvoaan. Tulokset viittaavat kuitenkin siihen, että musiikin harrastajien minäkuvaan saattaa liittyä vähemmän narsististyyppistä oman arvonn liioittelua kuin kontrolliryhmäläisillä ja balettianssijoilla.

On mahdollista, että musiikin harrastajilla on tavallista voimakkaampi taipumus itsereflektioon, jossa korostuu kielteisinä koettujen piirteiden pohtiminen. Ero koe- ja kontrolliryhmäläisten välillä ei kuitenkaan ollut tässä suhteessa tilastollisesti merkitsevä. Musiikin harrastajien itsereflektioon liittyvät kivuliaat tunteet ovat ymmärrettävissä liittyen heidän minäkäsityksensä kielteisinä koettuihin piirteisiin. On toisaalta huomattava, että musiikin harrastajista suurin osa oli elämystyyppiltään introversiivisia, joiden on havaittu tuottavan enemmän itsereflektioon viittaavia FD-vastauksia kuin ekstraversiivisten (Exner, 1974; ks. Exner, 1993). Kontrolliryhmässä introversiivisten osuus oli pienempi, kun taas

ambitentit muodostivat enemmistön.

Sekä koe-, kontrolli- että balettianssijaryhmissä enemmistöllä tutkittavista minäkuva perustui enemmän fiktiivisiin kuin todellisiin havaintoihin. Ryhmien välillä ei ollut tämän suhteen merkittävää eroa. Kokonaisten ihmisvastausten suhde muihin ihmisvastauksiin oli päinvastainen kuin Exnerin amerikkalaisessa normiaineistossa, mutta yhtenevä suomalaisesta aikuisväestöstä tehtyjen löydösten kanssa (Mattlar ym. 1993). Minäkuvan fiktiivisyys ei siis ilmeisesti liity pelkästään nuoruusiälle tyypilliseen identiteetin selkiytymättömyyteen, vaan on myös suomalaiselle aikuisväestölle ominainen piirre. Löydös vaatisi kuitenkin lisätutkimuksia suuremmilla aineistoilla. Exnerin (1993) mukaan ihmiset, joilla on fiktiivinen minäkäsitys, ovat usein tavallista epäkypsempiä ja heidän käsityksensä itsestään on vääristynyt. Rajoittunut itsensä tiedostaminen voi aiheuttaa vaikeuksia ongelmanratkaisu- ja päätöksentekotilanteissa sekä ihmissuhteissa.

Tulosten pohjalta voidaan todeta, että musiikinharrastajilla kuten myös balettianssijatyöillä saattaa olla enemmän huolta omaan kehoon ja sen toimintoihin liittyen kuin kontrolliryhmäläisillä. Erityisesti balettianssijat käyttävät ruumistaan työvälineenä (Abra, 1987-88), mutta myös soittaminen on hyvin fyysistä toimintaa. Musiikin esittäminen vaatii hienoa lihasten, hermojen ja psyyken koordinaatiota, joka on herkkä esimerkiksi esiintymisjännityksen vaikutukselle (Grunwald, 1996). Paljon harjoittelevien soittajien riesana ovat usein myös rasitusvammat, jotka voivat aiheuttaa huolta erityisesti ennen tärkeitä esiintymisiä ja tutkintoja.

Musiikinharrastajat saattavat olla depressiivisempiä kuin kontrolliryhmäläiset ja balettianssijat. DEPI-indeksi laukesi koeryhmässä lähes 60 %:lla tapauksista. Valtaosa koeryhmässä laenneista DEPI-indekseistä sai arvon 6 tai 7, jotka Exnerin (1991) mukaan viittaavat voimakkaaseen depressiojaksoon tai krooniseen depressioalttiuteen. Musiikinharrastajien taipumus kielteisinä koettujen piirteiden pohtimiseen sekä minäkäsityksen kielteisyys ja pessimistisyys ovat osaltaan depressiolle altistavia tekijöitä (Exner, 1991).

DEPI-indeksi laukesi toisaalta kaikissa ryhmissä vähintään kolmasosalla tapauksista. Hägglundin (1985) mukaan nuorten depressiivisyys voi ilmentää kehityskauteen kuuluvaa surutyötä tai olla osoitus fiksoituneesta häiriöstä, joka estää nuoren kehitystä ja kasvua. Hän jatkaa, että voimakkaassa muuttumisen ja kasvun vaiheessa psyykinen kipu voi

muodostaa yllykkeen ja käyttövoiman uusien psyykkisten rakenteiden muodostumiselle tai vanhojen muuttumiselle. Toisaalta nuorten depression vakavuutta ei ole syytä vähätellä, ovathan suomalaisten itsemurhaluvut korkeita myös nuoruusikäisten osalta (Aro, Marttunen & Lönnqvist 1992). Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen raportin (Hermanson, 1998) mukaan Suomessa masennuksen vuoksi vuodeosastoilla hoidettujen lasten ja nuorten määrä on kasvanut vuodesta 1993 lähtien.

Suomalaisessa aikuisväestössä DEPI laukeaa 43 %:lla tapauksista, mikä on enemmän kuin depression esiintyvyyden arvioidaan olevan Suomessa (Mattlar ym., 1993) Onkin mahdollista, ettei arvolla 5 laukeava DEPI ole sellaisenaan riittävä erottelemaan kliinisesti depressiivisiä yksilöitä Suomessa. Saattaa olla, DEPI:n arvot 6-7 olisivat hyödyllisempiä suomalaisten depressiivisyyden arvioimiseen.

CDI-indeksin laukeaminen oli musiikin harrastajilla harvinaisempaa kuin kontrolliryhmässä ja balettianssijoilla, joskaan ero ei ollut tilastollisesti merkitsevää. CDI:n laukeamisprosentti suomalaisella aikuisväestöllä (47%) (Mattlar ym., 1993) oli suurempi kuin yhdessäkään kolmesta nuorten ryhmästä. CDI:llä mitattuna suomalaiset saattavat todella olla sosiaalisesti avuttomia ja kömpelöitä esimerkiksi amerikkalaisiin verrattuna. Erityisesti nuoria koskevat tutkimukset on kuitenkin tehty niin pienillä aineistoilla, että niiden yleistettävyyks on kyseenalaista.

Tässä tutkimuksessa aineiston otoskoot olivat pieniä, mikä on tyypillistä Rorschach-tutkimuksille (Exner, 1995). Pienten otosten ongelmana on poikkeavien yksittäisten havaintojen suuri painoarvo, mikä voi aiheuttaa harhaanjohtavia tuloksia (Dies, 1995). Toisaalta pienissä otoksissa vaikutuskoon (effect size) on oltava suurempi kuin suurissa otoksissa tilastollisesti merkitsevien tulosten syntymiseksi (McGuire & Exner, 1995).

Vapaaehtoisten tutkittavien käyttäminen voi Weinerin (1995) mukaan lisätä epäedustavien tulosten todennäköisyyttä. Tässä tutkimuksessa musiikin harrastajat suostuivat poikkeuksetta tutkimukseen, kun taas kontrolliryhmään pyydytyistä useat kieltäytyivät siitä. Stattin ja Magnusson (1990) ovat todenneet, että kun satunnaisotoksesta jätetään tutkittavia pois, se ei enää edusta perusjoukkoa, vaan valikoitua ja todennäköisesti hyvin sopeutuneiden ryhmää.

Otosten pienuuden vuoksi aineistoa ei ollut mielekästä jakaa osaryhmiin esimerkiksi elämäntyyppin mukaan. Elämäntyyppillä on havaittu olevan vaikutusta useisiin muuttujiin, ja

on suositeltu, että Rorschach-tutkimuksissa elämystyyppin vaikutus otettaisiin huomioon esimerkiksi käsittelemällä sitä luokittelevana tekijänä (Ritzler & Exner, 1995). Lisäksi on huomattava, että muusikoiden ryhmässä vastausten lukumäärä oli suurempi kuin kontrolliryhmässä, millä voi olla vaikutusta joihinkin muuttujiin (Exner, 1992).

Perinteinen persoonallisuuden määritelmä viittaa yksilön pysyviin piirteisiin, jotka vaikuttavat jatkuvasti hänen käyttäytymiseensä (Ewen, 1988). Myös Rorschachin menetelmän taustalla on oletus, että on olemassa suhteellisen pysyviä persoonallisuuden piirteitä, joskin myös tilannetekijöiden katsotaan vaikuttavan käyttäytymiseen (Weiner, 1997). Käyttäytymisen selittämistä palauttamalla se yksinomaan persoonallisuuden piirteisiin on pidetty riittämättömänä (Endler & Parker, 1992). Esimerkiksi interaktionistisessa lähestymistavassa on tarkasteltu persoonallisuuden ja tilanteen välistä dynaamista vuorovaikutusta (mm. Stattin & Magnusson, 1990), kun taas kontekstualismissa (mm. Rosnow & Georgoudi, 1986) tekoa (act) ja kontekstia on pidetty toisistaan erottamattomina ja toisiaan määrittävinä tekijöinä.

Tutkimus lisäsi tietoa musikaalisesti lahjakkaiden ja musiikkiopinnoissaan menestyneiden nuorten persoonallisuudesta. Tulokset tukivat aikaisempia tutkimuksia havaitessaan ongelmia lahjakkaiden nuorten minäkäsityksessä liittyen minäkäsityksen kielteisiin piirteisiin ja pessimistiseen ajattelutapaan. Musiikinharrastajat saattavat olla myös depressiivisempiä kuin muut nuoret. Toisaalta tämän tutkimuksen musiikin harrastajilla ilmeni tavallista enemmän resursseja, mikä voi toimia suojaavana tekijänä heidän kehityksessään. Näihin seikkoihin olisi aiheellista kiinnittää huomiota nuorten muusikoiden kasvatuksessa ja koulutuksessa. Tutkimusaineisto oli huomattavan pieni, mikä voi heikentää tulosten yleistettävyyttä. Aihetta olisikin tarpeen tutkia suuremmalla otoksella. Toisaalta mm. Exner (1995) on kritisoinut tutkimusasetelmia, joissa jonkun piirteen suhteen yhtenäisen ryhmän, tässä tapauksessa musikaalisesti lahjakkaiden, oletetaan olevan muutenkin persoonallisuuden piirteiltään homogeeninen ryhmä. Hän on korostanut sitä, että ryhmien sisäinen vaihtelu on huomattavaa, koska kaikki ryhmät koostuvat yksilöistä.

Lähteet

- Abra, J. (1987-88). The dancer as masochist. *Dance research journal*, 19, 33-39.
- Achté, K., Alanen, Y. & Tienari, P. (1990). *Psykiatria 2 (7. painos)*. Juva: WSOY.
- Alanen, Y. (1990). Nuorisopsykiatria. Teoksessa Achté, K., Alanen, Y. & Tienari, P. (1990). *Psykiatria 2 (7. painos) (s. 11-26)*. Juva: WSOY.
- Aro, H., Marttunen, M. & Lönnqvist, J. K. (1992). Trends in suicide mortality among young people in Finland. *Psychiatria Fennica*, 23, 23-39.
- Bryman, A. & Cramer, D. (1990). *Quantitative data analysis for social scientists*. London: Routledge.
- Byrne, B.M. (1984). The general/academic self-concept nomological network: A review of construct validation research. *Review of educational research*, 54, 427-456.
- Cattell, R.B. (1971). *Abilities: their structure, growth, and action*. Boston: Houghton Mifflin.
- Dews, C.L.B. & Williams, M.S. (1989). Student musicians' personality styles, stresses and coping patterns. *Psychology of Music*, 17, 37-47.
- Dies, R.R. (1995). Subject variables in Rorschach research. Teoksessa Exner, J.E. Jr. (Ed.) *Issues and methods in Rorschach research (s. 99-121)*.
- Endler, N.S. & Parker, J.D.A. (1992). Interactionism revisited: Reflections on the continuing crisis in the personality area. *European journal of personality*, vol.6, 177-198.
- Erikson, E.H. (1980). *Identity and the life cycle*. New York: Norton.
- Ewen, R.B. (1988). *An introduction to theories of personality (3rd ed.)*. New Jersey: Erlbaum.
- Exner, J.E. Jr. (1991). *The Rorschach: A Comprehensive System. Vol. 2: Interpretation (2nd ed.)*. New York: Wiley.
- Exner, J.E. Jr. (1992). R in Rorschach research: A ghost revisited. *Journal of personality assessment*, 58, 245-251.
- Exner, J.E. Jr. (1993). *The Rorschach: A Comprehensive System. Vol.1: Basic*

- foundations (3rd ed.). New York: Wiley.
- Exner, J.E.Jr. & Weiner, I.B. (1995). *The Rorschach: A Comprehensive System. Vol.3: Assessment of children and adolescents* (2nd ed.). New York: Wiley.
- Exner, J.E.Jr. & Weiner, I.B. (Eds.) (1995). *Issues and methods in Rorschach research*. New York: Wiley.
- Freeman, J. (Ed.) (1985). *The psychology of gifted children*. Chichester: Wiley.
- Freeman, J. (1985). Emotional aspects of giftedness. Teoksessa Freeman, J. (Ed.) *The psychology of gifted children* (s. 247-264). Chichester: Wiley.
- Freeman, J. (1991). *Gifted children growing up*. London: Cassell.
- Gardner, H. (1983). *Frames of mind*. New York: Basic Books.
- Grunwald, D. (1996). Anna persoonallisuutesi puhua. Esiintymisen ja esittämisen psykologiaa. Sibelius-Akatemian julkaisuja 11. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hermanson, E. (1998). Lasten ja nuorten hyvinvointi ja terveys Suomessa: Valtakunnalliset trendit 1990-luvulla. Helsinki: Stakes, Tilastot ja rekisterit- yksikkö.
- Hoge, R.D. & Renzulli, J.S. (1993). Exploring the link between giftedness and self-concept. *Review of educational research*, 63 (4), 449-465.
- Hägglund, T-B. (toim.) (1985). *Nuoruusiän psykiatria*. Helsinki: Tammi.
- Kemp, A.E. (1996). *The musical temperament: Psychology and personality of musicians*. New York: Oxford University Press.
- Kosonen, E. (1996). *Soittamisen motivaatio varhaisnuorilla*. Jyväskylän yliopisto. Musiikkikasvatuksen lisensiaattityö.
- Lastuvirta, S.& Pöntinen, M. (1995). *Balettitanssijatyttöjen persoonallisuus ja ruumiinkuva. Psykologian pro gradu- tutkielma*. Jyväskylän yliopisto.
- Marchant-Haycox, S.E. & Wilson, G.D. (1992) *Personality and stress in performing artists*. *Personality and individual differences*, 13, 1061-8.
- Mattlar, C.-E., Carlsson, A., Forsander, C., Norrlund, L., Öist, A.-S., Mäki, J. & Alanen, E. (1993). Rasgos del contenido y del resumen estructural Rorschach característicos de los finlandeses: Una comparación transcultural. *Revista de la Sociedad Española del Rorschach y Métodos Proyectivos*, 6, 21-27.
- Mcguire, H. & Exner, J.E.Jr. (1995) *Issues of probability and Rorschach research*. Teoksessa Exner, J.E.Jr. (Ed.) *Issues and methods in Rorschach research* (s. 159-179).

- Piperek, M. (1971). Stress und Kunst. Gesundheitliche, psychische, soziologische und rechtliche Belastungsfaktoren im Beruf des Musikers eines Symphonieorkesters. Wien: Braumüller.
- Renzulli, J.S. (1986). The three-ring conception of giftedness: a developmental model for creative productivity. Teoksessa Sternberg, J.S. & Davidson, J.E. (Eds.) Conceptions of giftedness (s. 53-92). New York: Cambridge University Press.
- Ritzler, B.A. & Exner, J.E.Jr. (1995) Special issues in subject selection and design. Teoksessa Exner, J.E.Jr. (Ed.) Issues and methods in Rorschach research (s. 123-143).
- Rosnow, R.L. & Georgoudi, M. (Eds.) (1986). Contextualism and understanding in behavioral science. New York: Praeger.
- Stattin, H. & Magnusson, D. (1990). Pubertal maturation in female development. Hillsdale, New Jersey: Erlbaum.
- Sternberg, R.J. & Davidson, J.E. (Eds.) (1986). Conceptions of giftedness. New York: Cambridge University Press.
- Tannenbaum, A.J. (1986). Giftedness: a psychosocial approach. Teoksessa Sternberg, R.J. & Davidson, J.E. (Eds.) (1986). Conceptions of giftedness. New York: Cambridge University Press.
- Tong, J. & Yewchuk, C. (1996). Self-concept and sex-role orientation in gifted high school students. *Gifted child quarterly*, 40 (1), 15-23.
- Tulamo, K. (1993). Koululaisen musiikillinen minäkäsitys, sen rakenne ja siihen yhteydessä olevia tekijöitä. Helsinki: Sibelius-Akatemia. *Studia Musica* vol. 2.
- Uurtimo, S. (1981). Orkesterimuusikko. Sosiaalinen tausta, työviihtyvyys ja suhde kapellimestariin. *Musiikkitieteen lisensiaattityö*. Jyväskylän yliopisto.
- Uusikylä, K. (1994). Lahjakkaiden kasvatusta. Juva: WSOY.
- Weiner, I.B. (1986). Conceptual and empirical perspectives on the Rorschach assessment of psychopathology. *Journal of personality assessment*, 50(3), 472-479.
- Weiner, I.B. (1995). Methodological considerations in Rorschach research. *Psychological assessment*, 7(3), 330-337.
- Weiner, I.B. (1997). Current status of the Rorschach inkblot method. *Journal of personality assessment*, 68(1), 5-19.

LIITE 1

Ole hyvä ja lue kysymykset huolellisesti ja vastaa kaikkiin kysymyksiin.
Tiedot ovat luottamuksellisia. KIITOS SINULLE.

1. Ikä: 13v.
14v.
15v.
muu,, , paljonko ? _____ v.
2. Sukupuoli tyttö
poika
3. Koulu peruskoulu
muu , mikä: _____
4. Luokka-aste 7.
8.
9.
muu , mikä: _____
5. Viimeisin kouluarvosanasi seuraavissa aineissa:
musiikki	☐
kuvaamataito	☐
äidinkieli	☐
liikunta	☐
- 6 Todistuksen keskiarvo keväällä 1997 alle 7.00
(kaikkien aineiden) 7.01 - 8.00
8.01 - 9.00
yli 9.00
7. Miten pitkälle olet suunnitellut jatkavasi opintoja ?
 ammatillinen peruskoulutus (esim. ammattikoulu)
 opistoasteinen keskiasteen koulutus (esim. sosiaalialan oppilaitos)
 korkeakoulututkinto (esim. yliopisto, Sibelius-akatemia)
 muu, mikä ? _____
8. Mikä on toiveammattisi ? _____
9. Äidin ja isän ammatti/koulutus äiti: _____
isä _____
- 10 Toinen tai molemmat vanhemmista soittavat tai ovat soittaneet jotain instrumenttia kyllä , mitä: _____
ei _____

HARRASTUKSIIN LIITTYVIÄ KYSYMYKSIÄ

11. Mitä soitat ensisijaisesti: _____ 2. instrumentti: _____

Minkä ikäisenä aloitit soittamaan ensisijaista soitintasi: _____

12. Olitko soittanut ennen sitä jo jotain instrumenttia? KYLLÄ , mitä? _____
EI

13 Kuinka monta vuotta olet käynyt soittotunneilla? _____

14 Kuka ensisijaisesti innosti sinua aloittamaan soittoharrastuksen?

innostuin itse
vanhemmat suosittelivat
musiikkileikkikoulunopettaja
joku muu kuka? _____

15. Viimeisin tutkintosi, sen suoritusvuosi ja paikka? _____

tutkinto arvioitiin seuraavasti: tyydyttävä
hyvä
kiitettävä
erinomainen

Milloin aiot suorittaa 3/3 tutkinnon? (jos se on suorittamatta) _____

16. Kuinka monta tuntia viikossa käytät aikaa soittoharrastukseesi? _____
(harjoittelu + soittotunnit + teoria)

17. Harrastatko jotain muuta aktiivisesti KYLLÄ
EI

18. Mitä muuta harrastat tai olet pitkään aikaisemmin harrastanut aktiivisesti? Seura?

19. Kuinka monta tuntia muut harrastuksesi vievät aikaasi viikossa?

KIITOS VASTAUKSISTASI !